

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

*Індивідуальна тема: Підвищення ефективності діяльності бізнес-
структур*

*Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма 8.051.00.11 «Економіка та бізнес-інновації»*

Завідуючий кафедрою: Карінцева О.І./_____/

Керівник роботи: Харченко М.О./_____/

Виконавець: Кульбачний А.П./_____/

Група Е.м-91

Суми 2020

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
**Завідувач кафедри економіки,
підприємництва
та бізнес-адміністрування**
_____ **О. І. Карінцева**
« ___ » _____ **2020 р.**

ЗАВДАННЯ
до кваліфікаційної роботи магістра

Студента(ки) групи Е.м-91, 2 курсу ННІ ФЕМ ім. Олега Балацького
(найменування інституту)
Спеціальності 051 «Економіка»
Освітня програма 8.051.00.11 «Економіка та бізнес-інновації»

Кульбачний А.П
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема індивідуальної роботи: Підвищення ефективності діяльності
бізнес структур

Затверджую наказом по СумДУ № _____ від « ___ » _____ 2020 р.

Термін здачі студентом закінченої роботи: « _____ » _____ 2020 р.

Вихідні дані до роботи: *підручники, навч. посібники, нормативно-законодавча база України, публікації з теми дослідження, сайти компаній, звіти компаній.*

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що підлягають розробленню)

1 ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄСТВА

2 ОСНОВИ ТА ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

3 ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Перелік ілюстрацій

Категорії ефективності діяльності

Класифікація витрат за напрямками та джерелами фінансування

Фактори прибутку

Система показників ефективності виробництва первинних суб'єктів господарювання

Оцінка підприємства

Розрахунок експлуатаційних витрат легкового автомобіля

Дата видачі завдання: « ____ » _____ 2020 р.

Керівник кваліфікаційної роботи магістра доцент Харченко М.О

(вч. звання, П.І.Б.)

Завдання прийняв(ла) до виконання: « __ » _____ 2020

р. _____

підпис студента(ки)

Примітки:

1. Це завдання підшивається до пояснювальної записки кваліфікаційної роботи магістра.
2. Крім завдання, студент має отримати від керівника календарний графік роботи над кваліфікаційною роботою магістра на період проектування із зазначенням строків виконання окремих етапів.

Анотація

Ключові слова: економічна ефективність, засади ефективності, показники ефективності, підвищення ефективності, потенціал підприємства, прибуток, витрати підприємства, SWOT-аналіз.

Дипломна робота містить 49 стр. тексту; 3 розділи; 10 рисунків, 8 таблиць; 9 формул, список використаної літератури з 72 джерел.

Мета даної роботи – дослідити сильні та слабкі сторони політики підприємства та підвищити його ефективність.

Об'єкт дослідження - ресторанна мережа ТМ «Amrit».

Метод дослідження - аналіз, порівняння.

В першому розділі роботи „Засади ефективності діяльності підприємства” розглянуто сутність та значення ефективності підприємства, доходи і витрати підприємства, як основа показників економічної ефективності та сучасні підходи формування організаційно-економічного механізму.

В другому розділі роботи „Основи та заходи підвищення ефективності діяльності ” представлені напрями та заходи підвищення ефективності, реалізація внутрішніх та зовнішніх чинників підвищення ефективності та економічний ефект й питання ціноутворення.

В третьому розділі роботи „Підвищення ефективності підприємства ТМ ‘Amrit’” було досліджено сильні та слабкі сторони підприємства на прикладі розроблення SWOT аналізу, проаналізовано експлуатаційні витрати автопарку мережі ‘Amrit’ та зроблено оптимізацію логістичних витрат закупівлею електрокарів.

Summary

Key words: economic efficiency, principles of efficiency, efficiency indicators, increase of efficiency, potential of the enterprise, profit, expenses of the enterprise, SWOT analysis.

This thesis contains 49 pages of text; 3 sections; 10 figures, 8 tables; 9 formulas, list of used literature from 72 sources.

The purpose of this work is to explore the strengths and weaknesses of enterprise policy and increase its efficiency.

The object of research is the restaurant chain TM "Amrit".

Research method - analysis, comparison.

The first section of the "Principles of efficiency of the enterprise" considers the essence and importance of enterprise efficiency, income and expenses of the enterprise as a basis for indicators of economic efficiency and modern approaches to the formation of organizational and economic mechanism.

The second section of the work "Fundamentals and measures to improve efficiency" presents areas and measures to improve efficiency, the implementation of internal and external factors of efficiency and the economic effect and pricing issues.

In the third section of the work "Improving the efficiency of the company TM 'Amrit'" the strengths and weaknesses of the company were explored on the example of developing a SWOT analysis, analyzed the operating costs of the fleet network 'Amrit' and made optimization of logistics costs by purchasing electric cars.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Сутність та значення ефективності підприємства	8
1.2 Доходи і витрати підприємства як основа формування показників економічної ефективності.....	11
1.3. Сучасні підходи формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної ефективності діяльності підприємства.	18
РОЗДІЛ 2 ОСНОВИ ТА ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ	21
2.1 Напрями та заходи підвищення ефективності	21
2.2 Реалізація внутрішніх та зовнішніх чинників підвищення ефективності.....	28
2.3 Економічний ефект і питання ціноутворення	35
РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	38
3.1 Дослідження сильних та слабких сторін цінової політики підприємства на прикладі розроблення SWOTаналізу.	38
3.2 Аналіз експлуатаційних витрат автопарку ТМ “Amrit ”.....	41
3.3 Оптимізація логістичних витрат ТМ“Amrit ”.	43
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	50

ВСТУП

Велика кількість наукових досліджень, відкриттів та їх практичних реалізацій було зроблено котрі значною мірою допомогли у розвитку суспільства.

Значна кількість наукових розробок припало на ХХ ст., що потім стали називати другою промисловою революцією. Зараз почалася четверта промислова революція, що характеризується значною конкуренцією, великими наборами даних, що необхідно обробляти, значною інформатизацією та комп'ютеризацією суспільства. В сучасній ринковій економіці важливу роль відіграє підприємництво, яке є основою третьої промислової революції[15-28,34-44,47,52-57,59,67-71].

Світовими лідерами на ринку є підприємства, що інвестують в підвищення ефективності діяльності. Для створення та підтримання конкурентоспроможної, сучасної країни необхідно регулярно, ретельно покращувати умови для розвитку науки та техніки в країні, мінімізувати відтік перспективних кадрів, науковців за кордон. На українському ринку велика кількість підприємств залишаються монополістами на ринку, що призводить до зменшення конкуренції, а зменшення конкретності це завжди погіршення ефективності. Однією з основних проблем підприємств є їх енергоємність та невелика конкурентоспроможність[29,30,72]. Для вирішення цих питань держава повинна прийняти комплекс заходів, що б підтримували вітчизняне підприємництво для підвищення загального блага в країні.

Велике значення для забезпечення ефективності діяльності підприємства мають вплив багато факторів. Від їх якості, вартості, технічного рівня, ефективності використання багато в чому залежить кінцеві результати діяльності підприємства: випуск продукції, її собівартість, прибуток, рентабельність, стійкість фінансового становища.

Метою дослідження теми “Підвищення ефективності діяльності підприємства” є розробка напрямків щодо удосконалення ефективності

діяльності підприємства в сучасних економічних умовах, шляхом отримання та обробки інформації, що була отримана з відкритих джерел. В процесі вивчення, дослідження, аналізу діяльності реальних діючих підприємств було розроблено структуровані, чіткі, ефективні методологічні рекомендації, для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Основні завдання:

- Визначити поняття та сутність ефективності;
- Визначити заходи підвищення ефективності;
- Провести аналіз необхідності заходів на підприємстві, що спрямовані на підвищення ефективності;

Методами дослідження є аналіз даних, отриманих в ході дослідження, їх обробка та синтез, подальше узагальнення для отримання висновків.

Інформаційною базою в дослідженні даної теми є чинне законодавство України, фінансова діяльність підприємств, результати наукових розробок та інших наукових робіт.

РОЗДІЛ 1 ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄСТВА

1.1 Сутність та значення ефективності підприємства

Передумовами виникнення потреби в ефективному, у веденні раціональної господарської діяльності на підприємстві є проблема обмеженості ресурсів, та прагнення до збільшення результатів його діяльності. Завдяки ефективному використанню ресурсів можливо на максимум задовольняти потреби підприємств та отримувати результат який бажає мати підприємство [16,17,31,32,45,48,50,58,65].

Ефективність на макроекономічному рівні - інтегрована економічна категорія, яка відображає виробничі відносини щодо економії сукупних витрат уречевленої та живої праці на отримання кінцевого позитивного результату. Економічний зміст ефективності полягає у збільшенні результату (ефекту) з одиниці витрат сукупної праці.

Для максимального розуміння такого поняття, як- ефективності діяльності підприємства допоможе чітке визначення та розмежування таких категорій:

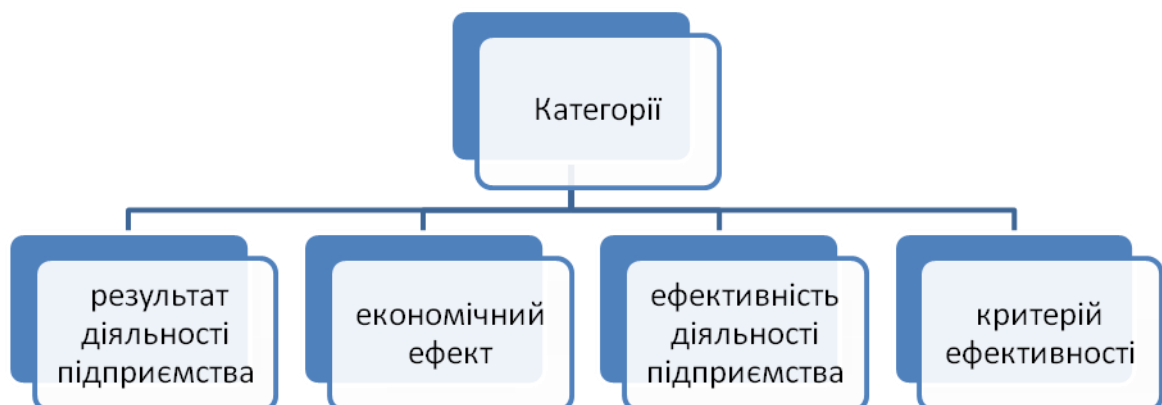

Рис 1.1 Категорії ефективності діяльності.

Результат діяльності підприємства характеризує наслідки його діяльності в операційній, фінансовій, інвестиційній, соціальній, науково-технічній та інших сферах.

Операційні результати визначаються з урахуванням кількості виготовленої (реалізованої) продукції. Результат діяльності завжди може визначатися кількістю якісної продукції. Трапляється, що підприємство виготовляє неякісну продукцію. (брак). Брак - це негативний, але все-таки результат. Тому в обліку до показника "товарна продукція" неякісні (браковані) товари не включаються.

Основним фінансовим результатом підприємства є його прибуток, іноді його замінюють показником доходу. Крім цих абсолютних показників для оцінки фінансових станів застосовують ряд відносних показників і коефіцієнтів. Прибуток є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного удосконалення його матеріальної бази і продукції, всіх форм інвестування. Він служить джерелом сплати податків. На кожному підприємстві формуються чотири показники прибутку, який істотно розрізняється по величині, економічному змісту і функціональному призначенню.

Інтегровану вартісну оцінку сукупних результатів діяльності підприємства можна визначити за допомогою сукупного доходу підприємства, доданої вартості та кінцевого фінансового результату - прибутку до оподаткування.

Соціальні, екологічні та інші неекономічні результати діяльності підприємства враховуються у розрахунках ефективності діяльності, якщо вони мають вартісне вираження. Зазначимо, що соціальні й екологічні результати діяльності підприємства можуть бути негативними.

Економічний ефект – корисний результат економічної діяльності, що вимірюється як різниця між грошовими доходами від такої діяльності та грошовими витратами на її здійснення. Економічний ефект – кількісна та якісна характеристика впливу елементів економічної системи на

результативність її функціонування. На відміну від технічної, технологічного та інших неекономічних ефектів, економічний ефект існує переважно у грошовій формі й є грошовим доходом.

Ефективність діяльності підприємства, як нам відомо з літературних джерел, виражає відповідність результатів і витрат підприємства цілям діяльності та інтересам власників. Поняття "ефективність" зазвичай передбачає порівняння отриманих результатів діяльності з величиною витрачених ресурсів[33,46,49,51,66].

Загальна методологія визначення ефективності, як нам відомо з літературних джерел, може бути формалізована таким співвідношенням:

$$F=E/P, \quad (1.1)$$

де F - ефективність;

E - ефект (результати);

P - витрати (ресурси).

При цьому ми розуміємо, що, звичайно, перелік ресурсів підприємства, котрі визначають його ефективність, не є вичерпним, тобто в конкретних умовах на ефективність діяльності підприємства можуть чинити істотний вплив інші фактори. Але для середньостатистичного підприємства, яке діє в умовах ринку, урахування зазначених факторів гарантує отримання найбільш адекватної оцінки стану справ на підприємстві.[2]

1.2 Доходи і витрати підприємства як основа формування показників економічної ефективності

У процесі господарської діяльності підприємства зазвичай несуть різні витрати. Проте не всі вони включаються у собівартість продукції. З метою забезпечення єдиних методологічних засад формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності, а також дотримання однакових підходів до визначення складу витрат і віднесення їх на собівартість продукції.

В загальноекономічному розумінні витрати звітного періоду, згідно з вказаним стандартом, визнаються або як зменшення активів, або як збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Витрати, які несуть підприємства в процесі здійснення всіх видів своєї діяльності, мають різноманітну природу. За характером виникнення і функціональним призначенням усі витрати, як правило, можна поділити на групи, що надано на рис. 1.2:

Рис.1.2 Групи витрат.

Склад операційних витрат є також різноманітним, тому не всі вони включаються до виробничої собівартості продукції (рис. 1.2.).

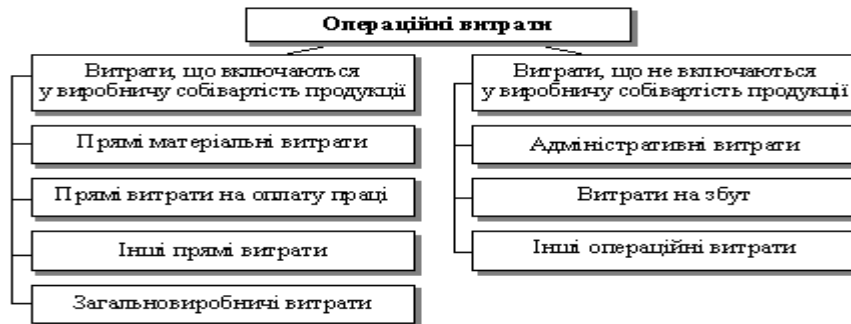

Рис. 1.3. Склад операційних витрат. [2]

Під витратами підприємства ми зазвичай розуміємо таке фінансове поняття, що характеризує в грошовій і матеріальній формах оцінку господарської діяльності економічного суб'єкту (організація, підготовка й здійснення різноманітних процесів виробництва та реалізації виробленої продукції, товарів), фінансової й соціальної діяльності.

Витрати можна класифікувати наступним чином (рис. 1.4)

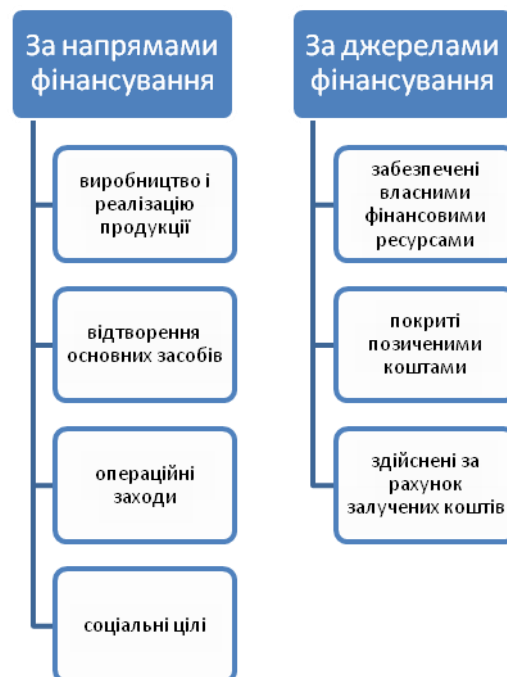

Рис 1.4 Класифікація витрат за напрямками та джерелами фінансування

З точки зору фінансової діяльності до витрат належать усі реально понесені витрати. Якщо дивитися з позиції оподаткування, то витрати поділяються на ті, що здійснюються за рахунок прибутку та відносяться на собівартість. До валових витрат можна віднести тільки ті витрати, без яких неможливий процес реалізації та виробництва.

Вищеназваний закон визначає валовий дохід як загальну суму доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі, морській економічній зоні, так і за її межами.

Доходи підприємства поділяють на групи:

Від основної (операційної) діяльності - виручка від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг; Прибуток - найважливіша фінансова категорія, вона показує позитивний фінансовий результат роботи підприємства, характеризує ефективність виробництва і в кінцевому рахунку свідчить про величину та якість виготовленої продукції, стан продуктивності праці, собівартість. Одночасно прибуток впливає на зміцнення комерційного розрахунку, інтенсифікацію виробництва за будь-якої форми власності. Він є джерелом не тільки забезпеченням внутрішньогосподарських потреб підприємств, а й формування бюджетних ресурсів держави.

Значення прибутку посилюється з переходом економіки України до ринкових умов господарювання. Після отримання фінансової самостійності та незалежності, підприємства недержавної форми власності можуть вирішувати самостійно яку суму й на які цілі спрямовувати прибуток, який залишився у їхньому бюджеті після сплати податків.

Прибуток –головна ціль підприємницької діяльності й водночас - джерело витрат для розвитку виробництва. Прибуток є однією з основних фінансових категорій ринкової економіки.

У прибутку концентруються фінансові інтереси усіх суб'єктів підприємницької діяльності, він характеризує ефективність виробництва, свідчить про примноження фінансових ресурсів.

Господарюючий суб'єкт сам вирішує напрямок для використання прибутку, який залишився в його розпорядженні. В статуті підприємства фіксується порядок використання та розподілення прибутку та визначається положенням розробленим економічними службами та затвердженим його керівництвом.

Згідно зі статутом, підприємства можуть поповнювати статутний капітал, утворювати чи поповнювати резервний капітал використовуючи прибуток який залишився у їх розпорядженні.

Одержаний прибуток (збиток) є інтегральним показником, то на нього мають вплив різні фактори (рис1.5)

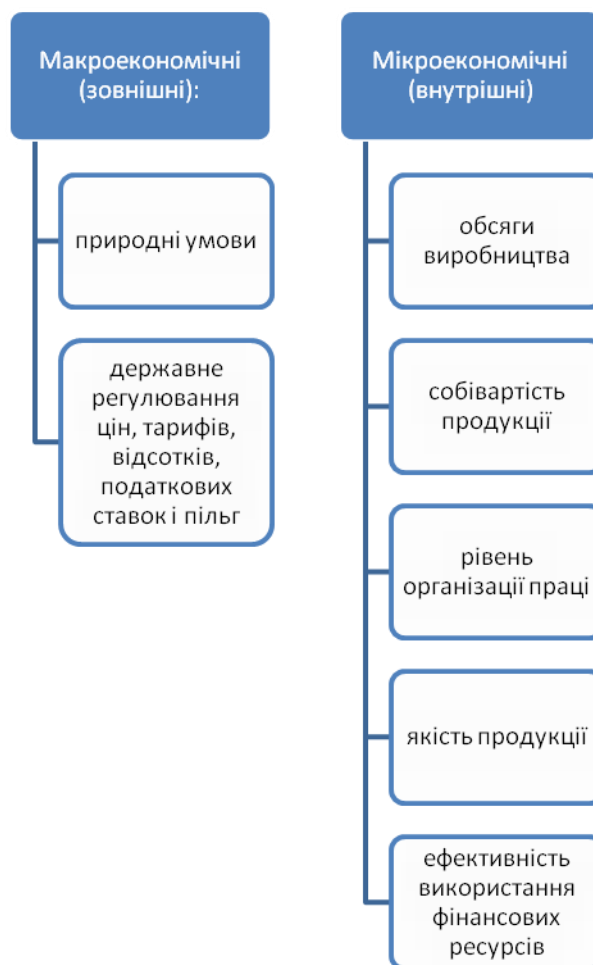

Рис. 1.5 Фактори прибутку.

При здійсненні фінансово-господарської діяльності ці фактори перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємозалежності. "Прямий" вплив на величину собівартості продукції, прибутку, пов'язаний з тим, наскільки раціонально та економно матеріальні ресурси витрачаються підприємством - бо частина матеріальних витрат становить від 60 -90%. Використання грошових ресурсів залежить від ритмічності поставок, наявності необхідних оборотних коштів та матеріаловіддачі, економії ресурсів. Рівень використання такого виробничого ресурсу, як праця залежить від рівня кадрового забезпечення підприємства, продуктивності праці. Використання основних засобів характеризується фондівіддачею, забезпеченістю основними фондами, технічним озброєнням праці.

Собівартість залежить від двох основних факторів: структури складових витрат та цін на ресурси.

Ціни на продукцію, послуги, роботи підприємства залежать від таких складових(рис 1.6):

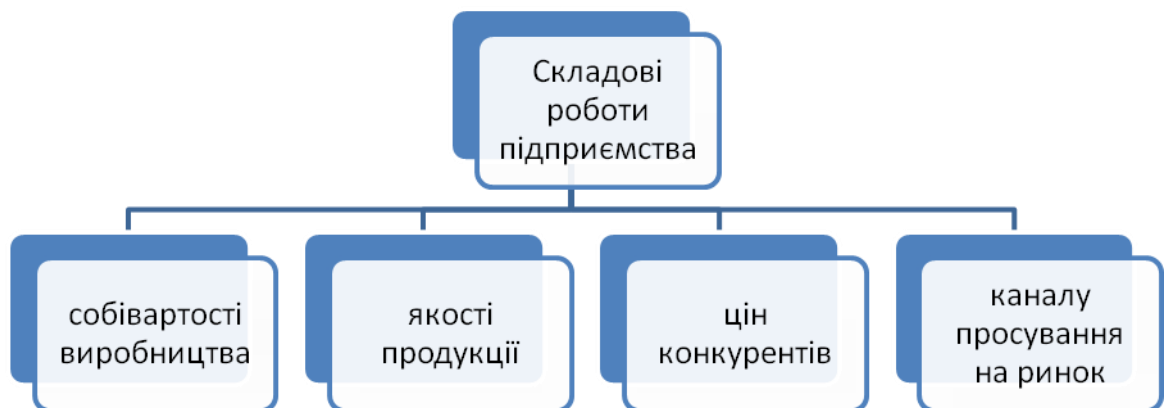

Рис 1.6 Складові роботи підприємства.

Формування фінансових результатів визначається великою кількістю факторів, вони характеризують різні сторони фінансово-господарської діяльності підприємств.

Завдяки такому підходу можливо визначити маси прибутку на га посіву культури, оскільки дає змогу правильно оцінити доходність галузі.

Потрібно взяти усі показники рентабельності та масу прибутку для подальшої оцінки окремих галузей підприємства. При використанні одного показника рівня рентабельності, може скластися неправильна уява про економічну ефективність, а значить і про ступінь вигідності виробництва тієї чи іншої продукції в умовах господарства. Пояснити це можливо тим, що один і той же рівень рентабельності можливо досягнути за різної маси прибутку на га посіву. Економічний стан підприємства залежить не лише від рівня окупності поточних витрат, а й від маси прибутку в цілому по господарству і на одиницю земельної площі. Чим вища одиниця земельної площі, тим більше можливостей має підприємство для нових інвестицій і грошового стимулювання працівників, тим кращі його шанси в прискоренні темпів розширеного відтворення і зміцнення своїх позицій на ринку.

З переходом до ринкової економіки і зростанням конкуренції на внутрішньому і зовнішньому ринках дуже важливо для оцінки економічної ефективності виробництва визначати такий показник, як рентабельність продажу:

$$R_{\text{п}} = \text{П} / \text{ТП} * 100, (1.8)$$

де $R_{\text{п}}$ – рентабельність продажу; П – валовий прибуток від реалізації робіт, послуг; ТП – вартість товарної продукції (робіт, послуг) за поточними цінами реалізації.

В буквальному трактуванні цей показник показує, яка питома вага прибутку в загальній сумі грошової виручки від реалізації продукції. З підвищенням рівня цього показника зміцнюється за однакових інших умов

економічний стан підприємства, і навпаки. Показник рентабельності продажу має глибший економічний зміст, оскільки характеризує цінову конкурентоспроможність товару.

Для більш детального аналізу використання чинників підвищення ефективності виробництва, розглянемо та зобразимо у табличному вигляді систему показників ефективності виробництва.

Таблиця 1.1 Система показників ефективності виробництва первинних суб'єктів господарювання

Узагальнюючі показники	Показники ефективності виробництва		
	праці (персоналу)	виробничих фондів	фінансових коштів
Рівень задоволення потреб ринку	Темпи зростання	Загальна фондоддача (за	Оборотність оборотних коштів
Виробництво чистої продукції на одиницю витрат ресурсів	продуктивності праці	обсягом продукції)	коштів
Прибуток на одиницю загальних витрат	Частка приросту продукції за рахунок зростання продуктивності праці	Фондоддача активності частини основних фондів	Рентабельність оборотних коштів
Рентабельність виробництва	Відносне вивільнення працівників	Фондомісткість одиниці продукції	Відносне вивільнення оборотних коштів
Витрати на одиницю товарної продукції	Коефіцієнт використання корисного	Матеріаломісткість одиниці продукції	Питомі капітальні вкладення (не
Частка приросту продукції за рахунок інтенсифікації			одиницю приросту потужності або

виробництва Народногосподарськ ий ефект використання одиниці продукції	фонду робочого часу Трудомісткість одиниці продукції Зарплатомісткіс ть одиниці продукції	Коефіцієнт використання найважливіших видів сировини й матеріалів	продукції) Рентабельність інвестицій Строк окупності вкладених інвестицій
--	--	---	---

Таким чином, за допомогою ефективності як економічної категорії, ми можемо спостерігати співвідношення між одержаними результатами та витратами ресурсів. У цьому випадку ресурси можуть представлятися за первісною або за залишковою вартістю. Також вони можуть використовуватись як спожиті, тобто – використання ресурсів у формі витрат.

1.3. Сучасні підходи формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної ефективності діяльності підприємства.

Вміння ефективно управляти економічною ефективністю підприємства є високо конкурентною перевагою в умовах сьогодення, адже економічна ефективність для підприємства відіграє важливу роль в процесі досягнення успіху. Тому основна мета власників і менеджерів компаній повинна базуватися та орієнтуватися на постійний контроль рівня економічної

ефективності підприємства та націлена на його підвищення. Потрібно визначати основні фактори, котрі впливають на ефективність підприємства, але важливо це зробити своєчасно та точно, адже на основі отриманої інформації ви будете формувати висновки та планувати подальший перебіг дій. Оцінка економічної ефективності діяльності підприємства надає інформацію про рівень ефективності використання наявних ресурсів, результативність та ефективність бізнес-процесів, ефективність виробництва продукції тощо. Слід відмітити, що власники підприємств часто приймають рішення, які принципово впливають на їх довгострокову конкурентну позицію, ефективність і прибутковість підприємства. Тому процес формулювання довготермінових стратегій, що орієнтуються на показники оцінки рівня економічної ефективності, та тактичні цілі, що є кроками для досягнення стратегічних цілей, мають вирішальне значення. При дослідженні поняття «ефективність» виявлено, що в економічній теорії існує кілька концептуальних підходів щодо розуміння даної категорії та оцінки результативності даного показника. Так одними авторами оцінка ефективності асоціюється із визначенням беззбитковості. Прихильниками такого трактування є зокрема Зятковський І. В., Ковальов В. В., Орлов О.А., Рясних Е. Г. З іншого боку, в дослідженнях таких авторів як Мец В. О, Мних Є. В., Рішар Ж., Зятюк Н. В. оцінку ефективності прирівнюють до рівня рентабельності, що визначає її, як рівень прибутковості у відсотках Тобто – відносний показник, за допомогою якого оцінюється фінансова результативність різних видів діяльності підприємств, реалізації окремих видів продукції та послуг, галузей виробництва. Хмелевський О. В. визначає ефективність, як здатність рентабельної діяльності підприємства, генерувати прибуток, нарощувати свою платоспроможність, забезпечуючи своє стабільне зростання та розвиток. Неможливо сперечатися з тим фактом, що ефективність безпосередньо пов'язана з отриманням прибутку. Ефективність має два прояви, позитивний у вигляді прибутковості та негативний у вигляді збитковості. Думка автору наштовхує нас на те, що основою такого прояву є

результат господарської діяльності – позитивний (прибуток), нульовий – (беззбитковість) та негативний (збиток) [27]. На сьогодні не існує єдиного загальноприйнятого показника рівня економічної ефективності підприємства, тому при розрахунках у чисельнику формули може бути валовий, балансовий, операційний, чистий прибуток, у знаменнику – середні показники загального капіталу (загальні активи), основного капіталу (довгострокові активи), оборотного капіталу (поточні активи). Деякі автори пропонують вимірювати ефективність діяльності підприємства з різних позицій відповідно до інтересів учасників економічного процесу, ринкового обміну. Для цього основні показники прибутковості об'єднують в такі групи: показники прибутковості капіталу (активів), продажів, витрат виробництва. Натомість Мочерний С. В. ототожнює ефективність діяльності підприємства з нормою прибутку: відношенням річного прибутку до авансованого капіталу. Таким чином, на практиці широко використовується велика кількість показників оцінки економічної ефективності діяльності підприємства, сукупність 36 яких всебічно відбиває ефективність операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2 ОСНОВИ ТА ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Напрями та заходи підвищення ефективності

Ефективність виробництва – можливо охарактеризувати, як відбиття кінцевих результатів використання засобів виробництва й робочої сили (працівників) за якийсь проміжок часу. Загальну економічну ефективність виробництва, як нам відомо, ще називають загальною продуктивністю виробничої системи. Загальні методологічні підходи до вивчення економічної ефективності, виходячи з огляду літературних джерел, полягають у відношенні результату виробництва до затрачених ресурсів (витрат), тобто одержаного економічного ефекту до витрат на його досягнення. Результат зазвичай у літературі розглядають з двох сторін. З одного боку - це результат самого процесу виробництва, який може виступати, наприклад, у формі чистої продукції підприємства або прибутку. А з іншого боку – як кінцевий народногосподарський результат роботи підприємства, який, крім обсягів виготовленої продукції, враховує її споживну вартість, значимість для суспільства. Бізнес-процеси на виробництві, як нам відомо, здійснюються завдяки належній взаємодії трьох чинників: персоналу (робочої сили), праці та предметів праці. При використанні наявних засобів виробництва, співробітники підприємства або випускають суспільно корисну продукцію, або надають виробничі й побутові послуги. З однієї сторони, мають місце затрати живої та уречевленої праці, а з іншого – результати виробництва (діяльності), які залежать від масштабів застосовуваних засобів виробництва, кадрового потенціалу та рівня його використання. Як синонім терміна «результативність господарювання» можливо застосовувати термін «продуктивність системи виробництва та обслуговування», під продуктивністю зазвичай розуміють ефективне використання ресурсів (праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії,

інформації) для виготовлення різних товарів і послуг. Але не варто нам забувати, що загальна продуктивність системи є поняттям набагато ширшим, ніж продуктивність праці та прибутковість виробництва. Головною ознакою ефективності (продуктивності) може бути необхідність досягнення мети виробничо-господарської діяльності підприємства з оптимальними витратами суспільної праці або часу.

Основною проблемою підвищення ефективності виробництва є забезпечення максимального результату на кожен одиницю витрачених трудових, матеріальних, фінансових та інших ресурсів. Через цей критерій ефективності виробництва в макроекономічному масштабі - це збільшення продуктивності сумісної роботи. Виразити цей критерій можливо через систему показників економічної ефективності виробництва, які я згрупував у шість груп, а саме перша група - узагальнюючі показники економічної ефективності виробництва, друга - показники ефективності використання живої праці, третя - показники ефективності використання основних виробничих фондів четверта - показники ефективності використання матеріальних ресурсів, п'ята - показники ефективності використання фінансових коштів та шоста - показники якості продукції.

Рис 2.1 Система показників економічної ефективності виробництва

Під резервами підвищення економічної ефективності виробництва в літературі розуміють зазвичай невикористані можливості збільшення випуску продукції в розрахунку на одну одиницю сукупних витрат завдяки більш раціональним використанням різних видів ресурсів підприємства. Основні чинники підвищення ефективності виробництва представлено на рис 2.2.

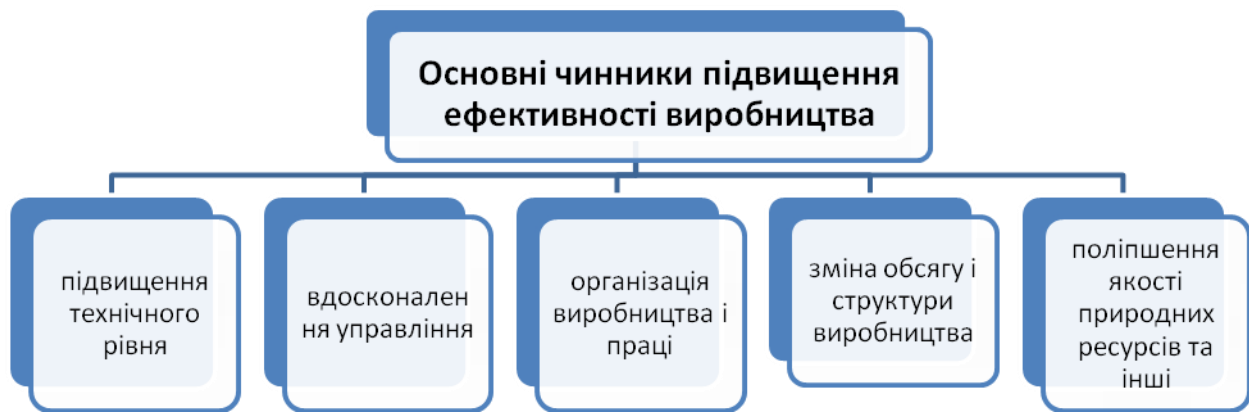

Рис 2.2 Основні чинники підвищення ефективності виробництва

Економічна ефективність безпосередньо пов'язана із соціальною ефективністю, саме тому результати роботи підприємства є базою для вирішення цілого ряду соціальних проблем. Соціальну ефективність слід розглянути як на рівні окремо взятого підприємства (локальна ефективність), так і на загальному державному або муніципальному рівні. Задля найефективнішого соціального рівня повинно охоплювати заходи, які піддаються кількісному вимірюванню, так і ті, які не піддаються прямому кількісному вираженню.

Взагалі напрями і заходи підвищення ефективності функціонування підприємств можна узагальнити в три напрямки (рис2.3):

- 1) управління витратами і ресурсами;
- 2) розвиток й удосконалення виробництва та іншої діяльності;
- 3) удосконалення системи управління підприємством та всіма видами його діяльності.

Рис 2.3– Напрями підвищення ефективності роботи підприємств

На рисунку показані, усі можливі заходи підвищення ефективності роботи підприємства які взаємозалежні один від одного. Однак, найважливішого значення набувають чинники, які відносяться до третьої групи (напрямку), тому що мобілізація внутрішніх та зовнішніх факторів передбачає визначення місця реалізації в системі управління діяльністю.

Як неодноразово відзначалося, результативність виробництва - найважливіший компонент для визначення його ефективності. Необхідно розрізняти:

- кінцевий результат процесу виробництва, що відбиває матеріалізований результат процесу виробництва, який можна виміряти обсягом продукції в натуральній і вартісній формах;

- результат народногосподарської роботи підприємства чи іншої інтеграційної структури за певний період часу є чиста продукція, тобто новостворена вартість, а фінансовим результатом комерційної діяльності – прибуток (прибутковість) [3].

Критерій – це основна відмінна ознака й визначальна міра вірогідності розуміння суті ефективності виробництва (діяльності), відповідно до якого здійснюється чисельна оцінка рівня цієї ефективності. Правильно сформулювавши критерій можливо як найточніше охарактеризувати суть ефективності як економічної категорії та бути єдиним для всіх ланок суспільного виробництва чи господарської діяльності.

Суть дилеми підвищення ефективності виробництва (діяльності) лежить в тому, аби на одиницю ресурсів (витрат) досягти максимального збільшення обсягу виготовлення(доходу, прибутку). Виходячи з цього, залишається один макроекономічний критерій ефективності виробництва (діяльності) - це зростання продуктивності суспільної праці. Кількісна визначеність відображає в конкретних показниках ефективності виробничо-господарської та іншої діяльності осіб господарювання. За для формування системи показників ефективності діяльності індивідів господарювання, доречно дотримуватися деяких принципів, а саме:

- забезпечення органічного взаємозв'язку критерію та системи конкретних показників ефективності діяльності;
- відображення ефективності використання всіх видів застосовуваних ресурсів;
- можливості застосування показників ефективності до управління різними ланками виробництва на підприємстві (діяльності в організації);
- виконання провідними показниками стимулюючої функції в процесі використання наявних резервів зростання ефективності виробництва (діяльності).

2.2 Реалізація внутрішніх та зовнішніх чинників підвищення ефективності

Показники, завдяки яким можливо визначити основний результат діяльності підприємства поділяються на абсолютні та відносні, що представлено на рис 2.4.

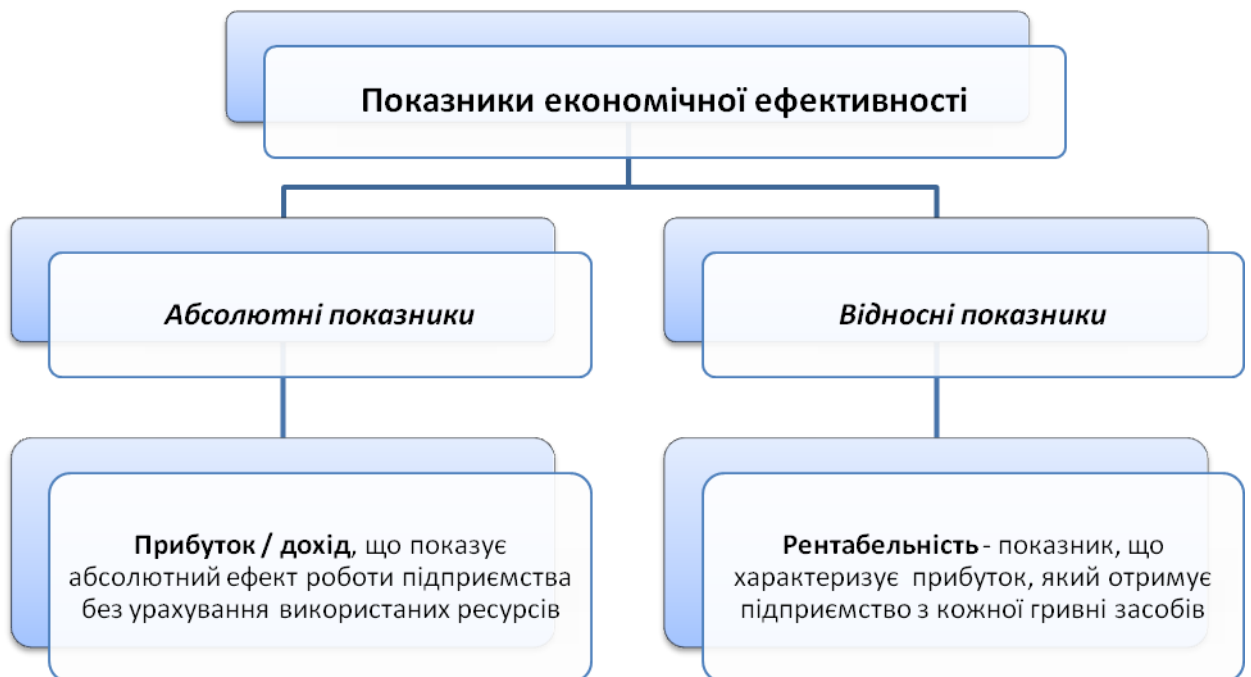

Рис 2.4 Показники, що визначають економічну ефективність

Недолік абсолютних показників полягає в тому, що ми можемо бачити лише абсолютний ефект роботи підприємства, але не врахуємо обсяг використаних при цьому ресурсів, тому його слід доповнювати відносним показником – рентабельністю. Натомість перевага відносних показників, наприклад-рентабельності, полягає в тому, що вони не перебувають під впливом інфляції, оскільки є різновидом співвідношення прибутку та вкладеного капіталу. Рівень рентабельності всіх суб'єктів господарювання залежить від величини прибутку, товарної продукції, витрат виробництва, величини основних виробничих фондів і нормованих обігових засобів.

Важливими факторами, які забезпечують зростання прибутку та рентабельності підприємства, слугують зростання продуктивності праці, економія матеріальних ресурсів, підвищення фондівдачі та рівня технічного прогресу, а саме: механізації та автоматизації трудомістких технологічних процесів, удосконалення організації виробництва та ін. Якомога повніше врахування підприємством таких факторів сприятиме підвищенню ефективності його діяльності [4]. Процес вимірювання очікуваного чи досягнутого рівня ефективності діяльності підприємства методологічно пов'язаний передусім із визначенням належного критерію і формуванням відповідної системи показників. Можливі напрямки реалізації внутрішніх і зовнішніх чинників підвищення ефективності діяльності підприємств неоднакові за мірою впливу, ступенем використання та контролю. Тому для практики господарювання, для керівників і відповідних спеціалістів (менеджерів) суб'єктів підприємницької чи інших видів діяльності важливим є детальне знання масштабів дії, форм контролю та використання найбільш істотних внутрішніх і зовнішніх чинників ефективності на різних рівнях управління діяльністю трудових колективів. Той чи інший об'єкт господарювання повинен постійно здійснювати контроль над процесом використання внутрішніх чинників через розробку та послідовну реалізацію власної програми підвищення ефективності діяльності, та розрахувати вплив на неї зовнішніх факторів. Завдяки цьому необхідно обирати конкретні напрями дії та використання головних внутрішніх і зовнішніх чинників підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання, потрібно виділити наступні види:

- 1) Технологію. Технологічні нововведення, особливо сучасні форми автоматизації та інформаційних технологій, справляють найістотніший вплив на рівень і динаміку ефективності виготовлення продукції (надання послуг). За ланцюжковим принципом вони спричиняють серйозні і (нерідко докорінні) зміни в технічному рівні та продуктивності технологічного

обладнання, методах і формах організації трудових процесів, навчанню та кваліфікації робітників тощо;

2) Устаткування. Устаткуванню належить перше місце в програмі підвищення ефективності передовсім виробничої діяльності. Продуктивність діючого обладнання залежить не тільки від його технічного рівня, а й від належної організації ремонтно-технічного обслуговування, оптимальних строків експлуатації, змінності роботи, завантаження в часі тощо;

3) Матеріальні ресурси. Матеріали та енергія гарно впливають на рівень ефективності роботи, якщо вирішуються проблеми ресурсозбереження, зниження матеріаломісткості та енергоємності продукції (послуг), пояснюється управління запасами матеріальних ресурсів і джерелами постачання;

4) Готові. Самі продукти праці, їхня якість і дизайн є важливими чинниками ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Рівень останньої має корелювати з корисною вартістю, з тим скільки покупець готовий заплатити за виріб. Корисності товару не достатньо для досягнення високої ефективності господарювання. Запропоновані підприємством для збуту продукції роботи повинні з'явитися на ринку в потрібному місці, у потрібний час і за продуманою ціною. У зв'язку з цим суб'єкт праці має стежити за тим, щоб не виникали перешкоди між виробництвом продукції (наданням послуг) та окремими стадіями маркетингових досліджень;

5) Працівників. Одним із основних джерел і найголовнішим чинником зростання ефективності діяльності є працівники – керівники, менеджери, спеціалісти, робітники. Ділові якості робітників, підвищення продуктивності їхньої праці у багатьох моментах зумовлюються дійовим мотиваційним механізмом на підприємстві, підтриманням задовільного соціального мікроклімату в трудовому суспільстві;

6) Організацію і системи. Єдність трудового колективу, правильне делегування відповідальності, необхідні норми керування характеризують відповідну організацію діяльності підприємства, що забезпечує належну

спеціалізацію та координацію управлінських процесів, значить ефективність (продуктивності) буде на вищому рівні будь-якої складної виробничо-господарської системи. Задля підтримки відповідної ефективності господарювання має бути динамічною та гнучкою, час від часу реформуватися згідно нових завдань, що постають за зміни ситуації на ринку;

7) Методи роботи. За переважання трудомістких процесів досконаліші методи роботи стають достатньо перспективними для забезпечення зростання ефективності діяльності підприємства. Постійне вдосконалення методів праці передбачає систематичний аналіз стану робочих місць та їхню атестацію, підвищення кваліфікації кадрів, узагальнення та використання нагромадженого на інших підприємствах позитивного досвіду;

8) Стиль управління. Стиль управління поєднує професійну компетентність, діловитість і високу етику взаємовідносин між людьми та практично впливає на всі напрямки діяльності підприємства. Від нього залежить, якою мірою враховуватимуться зовнішні чинники зростання ефективності діяльності на підприємстві. Відтак, належний стиль управління як складовий елемент сучасного менеджменту є дійовим чинником підвищення ефективності діяльності будь-якого підприємства, кожної підприємницької структури;

9) Державну економічну та соціальну політику. Державна економічна і соціальна політика істотно впливає на ефективність суспільного виробництва. Основними її елементами є: практична діяльність владних структур; різноманітні види законодавства (законотворча діяльність); фінансові інструменти (заходи, стимули); економічні правила та нормативи (регулювання доходів і оплати праці, контроль за рівнем цін, ліцензування окремих видів діяльності); ринкова, виробнича й соціальна інфраструктури; макроекономічні структурні зміни; програми приватизації державних підприємств; комерціалізація організаційних структур невиробничої сфери;

10) Інституціональні механізми. Для безперервного підвищення ефективності діяльності всіх суб'єктів господарювання держава має створити відповідні організаційні передумови, що забезпечуватимуть постійне функціонування на національному, регіональному чи галузевому рівнях спеціальних інституціональних механізмів: дослідних організацій, навчальних центрів, інститутів, асоціацій тощо, діяльність яких треба зосередити на: розв'язанні ключових проблем підвищення ефективності різних виробничо-господарських систем та економіки країни в цілому; практичній реалізації стратегії і тактики розвитку національної економіки на всіх рівнях управління. Нині у світі функціонує понад 150 міжнародних, національних і регіональних центрів (інститутів, асоціацій) з продуктивності та управління;

11) Інфраструктуру. Важливою передумовою зростання ефективності діяльності підприємств є достатній рівень розвитку мережі різноманітних інституцій ринкової та виробничо-господарської інфраструктури. Нині всі підприємницькі структури користуються послугами інноваційних фондів і комерційних банків, бірж (товарно-сировинних, фондових, праці) та інших інститутів ринкової інфраструктури. Безпосередній вплив на результативність діяльності підприємств має належний розвиток виробничої інфраструктури (комунікацій, спеціалізованих інформаційних систем, транспорту, торгівлі тощо). Вирішальне значення для ефективного розвитку всіх структурних елементів економіки має наявність широкої мережі установ соціальної інфраструктури;

12) Структурні зміни в суспільстві. Суспільні зміни в суспільстві також впливають на показники ефективності на різних рівнях господарювання. Найважливішими є структурні зміни економічного та соціального характеру. Головні з них відбуваються в таких сферах: технології, наукові дослідження та розробки, супроводжувані революційними проривами в багатьох галузях знань; склад та технічний рівень основних фондів основного капіталу; масштаби виробництва та діяльності (переважно за деконцентрації з

допомогою створення малих і середніх підприємств та організацій); моделі зайнятості населення в різних виробничих і невиробничих галузях; склад персоналу за ознаками статі, освіченості, кваліфікації тощо.

Правильне використання цієї системи названих чинників може забезпечити достатні темпи підвищення ефективності виробництва (діяльності). При цьому обов'язковість урахування зовнішніх чинників не є такою жорсткою, як чинників внутрішніх. Успішна реалізація стратегії розвитку підприємства передбачає здійснення не однієї продуктивної, а й господарської діяльності. Для досягнення цілей на протязі тривалого часу, діяльність підприємства має бути як плідною, так і ефективною. За словами П. Друкера, результативність є наслідком того, що робляться потрібні речі; ефективність – наслідок того, що правильно створюються ці самі речі. Зазвичай застосовують два підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства – грошовий і ресурсний. За грошового підходу результати і витрати відображаються в надходженнях і витратах грошових коштів. Якщо використовувати ресурсний підхід результати характеризуються обсягом виготовленої продукції, а витрати – обсягом витрачених ресурсів різного виду. Незважаючи на те, що витрати і результати вимірюються у грошовому вираженні, вони вважаються отриманими, коли продукція виготовлена, а витрати – здійсненими в момент споживання відповідного ресурсу. Відірваність у часі між виготовленням і оплатою продукції, споживанням і оплатою, наприклад, сировини, при цьому часто не беруть до уваги. Основна відмінність між грошовим і ресурсним підходом полягає в різних підходах до витрат і результатів та моменту часу, до якого їх зараховують. За умов ресурсного підходу витрати будь-якого ресурсу враховуються в момент їх здійснення, а результати, наприклад, виготовлена продукція, – в момент виробництва. За грошового підходу витрати будь-якого ресурсу враховуються в момент оплати. Сам по собі факт випуску готової продукції приносить підприємцю лише моральне задоволення. На фінансовий стан підприємства це вплине тоді, коли на його рахунок надійдуть гроші за

відвантаженої продукції. Тому грошовий підхід потребує посиленої уваги до питань збуту продукції. Водночас за цього підходу важливо врахувати різницю в часі між отриманням ресурсу та його оплатою. Також слід відзначити, що досягнення певного рівня успішності функціонування підприємства нерозривно пов'язане з набуттям підприємством ознак конкурентоспроможності. Конкурентне ринкове середовище вимагає від підприємства постійного вдосконалення. Для того, щоб бути конкурентоспроможним, підприємство повинно мати конкурентні переваги, основними шляхами їх отримання є такі: - стати кращим самому через вживання заходів щодо удосконалення власної діяльності та підвищення її ефективності; - безпосередньо послабити конкурентів; - змінити ринкове середовище. Оскільки реалізація останніх двох напрямків потребує значних зусиль, основним засобом отримання конкурентних переваг залишається підвищення ефективності власної діяльності.

2.3 Економічний ефект і питання ціноутворення

Бажаєте розібратися завдяки чому виробник і споживач поділяють між собою економічний ефект від використання споживчого товару? Виробник «продає» покупцю ефект, контури якого формуються в його проектних бюро і цехах для виготовлення товару. При цьому і виробник, і споживач мають бажання здобути вигоду від угоди, що укладається. Інструментом пошуку подібного компромісу є *ціна*.

Ціна – це сума благ (зокрема, грошей), за котру власник згоден продати, а покупець готовий купити якийсь товар (виріб, річ або послугу). У тому разі, покупець придбає якийсь товар з метою наступного отримання вигоди(доходу), його вигода отримує форму конкретних грошових прибутків. Таким чином, економічні зв'язки між виробником і покупцем можуть бути виражені відповідним вартісним механізмом, де сполучною ланкою є ціна реалізованого товару (виробу). Ці позиції можуть бути продемонстровані випадком, коли виробом, який отримує споживач, є засіб виготовлення.

Дохід, котрий отримує споживач (Π_{cn}) за весь час користування виробу (засобу виробництва), можна навести у вигляді формули:

$$\Pi_{cn} = D - Z,$$

де D – дохід, здобутий за весь час користування виробу (засобу виготовлення);

Z – витрати, пов'язані з купівлею і експлуатацією засобу виготовлення.

Відповідно до попередньої формули про дохід можна виразити так:

$$D = Q_{\text{річ}} \cdot p \cdot T,$$

де $Q_{\text{річ}}$ – річна кількість продукту, що може бути виготовлена і застосована споживачем за допомогою купленого засобу (одиниць/рік);

p – ціна, за якою може бути застосована наступним споживачем згаданий продукт, грн/одиницю;

T – період часу, в межах якого споживачем має змогу користуватися даним засобом виробництва, років.

Відповідно до формул котрі згадані вище витрати на купівлю й експлуатацію конкретного виробу (засобу виробництва) в найпростішому випадку можна подати у наступній формулі:

$$Z = K + B_e \cdot T,$$

де K – капітальні вкладення (у конкретному випадку $K = C$, тобто ціні придбаного засобу виробництва), грн;

B_e – річні експлуатаційні (поточні) витрати, грн/рік;

T – згаданий вже період експлуатації виробу, років.

Якщо підставити дослідженні дані у вихідну формулу, маємо:

$$\Pi_{\text{сн}} = Q_{\text{річ}} \cdot p \cdot T - C - B_e \cdot T.$$

Розв'язавши це рівняння відносно C , маємо:

$$C = Q_{\text{річ}} \cdot p \cdot T - B_e \cdot T - \Pi_{\text{сн}}.$$

Перші дві сукупності правої частини вище згаданого рівняння характеризують ефект у сфері використання продукції ($E_{\text{сн}}$):

$$Ц = E_{cn} - П_{cn}.$$

Для промисловця ціна проданого продукту поділяється на дві складові:

$$Ц = C_c + П_г,$$

де C_c – собівартість виготовлення цього продукту;

$П_г$ – прибуток, який здобувається виробником у результаті продажу виробу (засобу виробництва).

Як правило виробник прагне реалізувати свій виріб (засіб виробництва) найдорожче, а покупець заплатити якнайменше. Але в будь-якому випадку ціна може бути тільки одна. Саме ціна фіксує здобуту поступку між виробником і споживачем. Це означає, що важливість ціни ($Ц$) у лівій частині обох рівнянь – це один й та самий розмір.

Для творця важливість ціни обмежене витратами на вироблення продукції (C_c), нижче якої він не поступиться. При $Ц = C_c$ виробник буде вести свою діяльність без прибутку, але хоча б не на збиток собі, відшкодовувати витрати.

Для користувача ціна не може бути вище ніж ефект, який він отримує від використання даного виробу (засобу виробництва). Якщо ціна дорівнює ефекту ($Ц = E_{cn}$), користувач зможе тільки повернути гроші, котрі були витрачені на придбання виробу. Здійсниться це, скоріше за все, через декілька років, протягом котрих гроші будуть «заморожені» у придбаному виробі (засобі виробництва), приносячи володарю неявні втрати у формі упущеної вигоди.

Отже, щоб виріб вважався вигідним придбанням, він повинен не тільки відшкодувати кошти за себе, але і здобути додатковий прибуток його господарю, тобто людині котра їм користується. Інакше кажучи, ціна має бути нижче за ефект на величину прибутку ($П_{cn}$).

РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Дослідження сильних та слабких сторін цінової політики підприємства на прикладі розроблення SWOT- аналізу.

Виконаємо оцінку сильних і слабких сторін діяльності підприємства, а також ринкових можливостей підприємства за шкалою 1-4 (1-майже не впливає на діяльність підприємства; 4-має великий вплив на діяльність підприємства). Ця оцінка характеризує ступінь впливу сильних і слабких сторін діяльності підприємства на перспективи використання існуючих можливостей і протидії загрози. Структура оцінювання представлена в таблиці 3.1.

Сильні сторони:

1. Швидкість доставки - 22
2. Наявність розвиненої дистрибуторської мережі - 25
3. Контроль якості - 23
4. Клієнтоорієнтованість - 12

Слабкі сторони:

1. Залежність від постачальників – 17
2. Високі експлуатаційні витрати - 13
3. Витрати на ТО автомобілів - 18

Можливості:

1. Відкриття нових ресторанів - 25
2. Залучення досвідчених менеджерів - 23
3. Вихід на нові географічні ринки - 23
4. Нові постачальники або угоди про знижки з нинішніми - 25

Загрози:

1. Ризик входу на ринок конкурентів з більшим капіталом - 22
2. Втрати товарів при транспортуванні - 9
3. Коливання макро-економічних показників - 17

4. Ризик бути вигнаним з орендованих площ - 17

Таблиця 3.1- Оцінка підприємства

Характеристика підприємства і зовнішнього середовища		Сильні сторони					Слабкі сторони		
		Швидкість доставки	Наявність розвинутої дистриб'юторської мережі	Контроль якості	Клієнтоорієнтованість	Можливість витратити значні кошти на рекламу	Залежність від постачальників	Високі експлуатаційні витрати	Витрати на ТО автомобілів
Можливості	Відкриття нових ресторанів	4	4	3	2	4	3	3	2
	Залучення досвідчених менеджерів	4	4	4	2	4	1	1	3
	Вихід на нові географічні ринки	4	4	4	2	4	2	1	2
	Нові постачальники або угоди про знижки з нинішніми	4	4	4	2	4	2	2	3
Загрози	Ризик входу нових конкурентів з більшим капіталом	3	3	3	1	3	3	2	4
	Втрата товарів при транспортуванні	1	1	1	1	2	1	1	1
	Коливання макро-економічних показників	1	3	3	1	4	2	1	2
	Ризик бути вигнаним з орендованих площ	1	2	1	1	3	3	2	1

Отже, можна сказати, що висока контроль продукції та наявність розвинутої дистриб'юторської мережі є найсильнішими сторонами діяльності підприємства, про це свідчать високі оцінки впливу на діяльність підприємства.

Що ж стосується слабких сторін, то сума оцінок 13 означає, що підприємство має високі експлуатаційні витрати.

Також сума оцінок 25 показує, що існує можливість відкриття нових ресторанів та плідна співпраця з новими або нинішніми постачальниками товарі.

А сума оцінок в категорії загрози показує про можливі випадки під час транспортуванні товару до покупця, що може мати негативний вплив на підприємство.

3.2 Аналіз експлуатаційних витрат автопарку ТМ “Amrit”.

ТМ“Amrit” це мережа ресторанів східної кухні.У мережі ресторанів нараховується 6 ресторанів. Клієнт може скористуватися послугами замовивши їжу у ресторані, або замовити кур’єрську доставку через мобільний додаток та зателефонувавши до одного с ресторанів. На даний момент у мережі приблизно 90 робітників. У наш час дуже популярна кур’єрська доставка їжі до клієнта, особливо у період пандемії та в умовах обмежень збільшилася кількість замовлень кур’єрської доставки, саме тому виникає необхідність купівлі додаткових автомобілів для якісного та швидкого обслуговування клієнта. Зобразимо відомості про автопарк у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 –Інформація про кількість та застосування автопарку.

Марка автомобіля	Середній км\дн.	К-сть автомобілів	К-сть робочих днів	Км\місяць
Toyota Aygo	100	12	26	31000

Таблиця 3.2 дає інформацію скільки кілометрів проїжджають в середньому автомобілі мережі за один місяць.

Таблиця 3.3 – Витрати на обслуговування автомобілів.

Марка автомобіля	К-сть автомобілів	ПММ\місяць,грн	Обслуговування автомобілів в рік, грн.	Загальні витрати, грн.
ToyotaAygo	12	300	5000	103200

З даних таблиці 3.3 можна побачити, що мережа “Amrit” витрачає на утримання автопарку близько 103200 грн. на рік. Для наочності зобразимо витрати організації на експлуатацію та утримання автопарку в розрізі доходів

та витрат фірми (Таб.3.4). Також бажано бачити розподіл доходів, відображено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Розподіл доходів ТМ“Amrit”

Чистий прибуток	57%
Витрати на утримання автопарку	5%
Фонд заробітної плати	26%
Фонд премій	3%
Витрати на паливо	5%
Представницькі витрати	4%

Отже, розглянувши таблицю 3.4 про розподіл доходів мережі ресторанів “Amrit” можна зробити висновок, що 10% доходу мережа витрачає на утримання в задовільному стані автомобілі та експлуатації їх. Одним з головних завдань мережі зменшити витрати на автопарк.

3.3 Оптимізація логістичних витрат ТМ“Amrit”.

На цей момент у світі ринок електрокарів дуже стрімко розвивається. Якщо будемо зважати на те що ми не могли розглядати електромобільний бізнес перспективним на початку 2000-х років, то сьогодні увесь світ показує нам, що майбутнє саме за електрифікованими автомобілями. У 2016 р. кількість придбаних у світі електрокарів становила 1 млн, продажі зросли, у порівнянні з 2015 р. на 53 %. У 2016 р. інвестиції в розвиток електромобілів становили понад 2 млрд дол., що вдвічі більше, ніж у 2015 р. Китай, Швеція, Франція, Сполучені Штати Америки, Німеччина, Норвегія, Нідерланди постійно стимулюють розвиток екологічно чистого транспорту у своїх країнах. Крупні виробники автомобільного промислу та технологічні компанії, опираючись на державну підтримку, будують плани розширення та вдосконалювати своєї продукції. Таким чином, перспективи в найближчому майбутньому електрокарів стають ширшими й реальнішими.

Популярність електромобілів у світі зумовлена тим, що вони мають ряд переваг у порівнянні з автомобілями із двигуном внутрішнього згорання. Серед плюсів електрокарів можна виділити такі:

- дешева заправка (найтекономніші електромобілі споживають у середньому 10 кВт на 100 км) та можливість заряджати електромобіль від звичайної розетки;
- нескладна конструкція електромобіля дає змогу спрощує і робить зручну його експлуатацію та використання, також полегшує ремонт;
- легке управління та дешева експлуатація (відсутність коробки передач, двигуна внутрішнього згорання та різного виду насосів);
- повна відсутність шкідливих для здоров'я людини вихлопів. Електромобіль повністю безпечний для екології;

– електромобіль не несе за собою сильного шумового забруднення, бо його структура містить набагато менше технічних деталей, здатних створювати шум, на відміну від традиційних авто;

– енергоефективність (коефіцієнт корисної дії паливного двигуна – 16 %, а коефіцієнт корисної дії електродвигуна – майже 85 %).

У електромобілях також існують недоліки:

- висока ціна при купівлі автомобіля;
- обмежений пробіг на одній підзарядці;
- погано розвинена інфраструктура обмежує дальність поїздок;
- зарядка автомобіля займає значно більшу кількість часу;
- висока ціна на заміну акумулятора (приблизно половина вартості автомобіля);
- відсутність споживчого вибору (ринок електромобілів нині не такий різноманітний, як ринок автомобілів із двигунами внутрішнього згорання).

При закупівлі електромобілів для ресторанної мережі “Amrit” можлива мінімізація витрат, завдяки якій чистий прибуток підвищиться. Для наступних розрахунків я пропоную взяти електроавтомобіль NissanLeaf. Цей електрокар один з найпопулярніших у світі, у ньому вдало втілені компоненти котрі визначають поняття «ціна-якість».(табл.3.5).

Таблиця 3.5 – Основні характеристики електрокару NissanLeaf.

Вартість, грн	260000
Запас ходу, км	175
Ємність батареї кВт\год	24
Розгін до 100 км, секунд	11
Швидка зарядка 480В, хв.	30

Судячи з таблиці 3.5 про основні характеристики електрокару NissanLeaf, можна побачити, що данна модель повністю підходить для використання у логістиці ресторану.

Пропоную порівняти автомобіль мережі ТМ“Amrit” «ToyotaAygo» та електрокар NissanLeaf.

Для цього визначимо повну величину витрат за період дії заходу за формулою:

$$ЗВ=K+B\times T\rightarrow\min$$

Де ЗВ – загальні витрати, пов'язані з придбанням та експлуатацією автомобіля;

К– капітальні витрати на придбання автомобіля

Т – срок корисного використання (5 років відповідно до 5 групи основних фондів)

В – питомі поточні витрати в розрахунку на рік, які можна розрахувати по наступній формулі:

$$B=B_{\text{експ}}+B_{\text{ТО}}+A$$

Де $B_{\text{експ}}$ – експлуатаційні витрати

$B_{\text{ТО}}$ – витрати на технічне обслуговування автомобілів

A – амортизаційні відрахування

Таблиця 3.6 – Розрахунок експлуатаційних витрат легкового автомобіля.

Показник	NissanLeaf	ToyotaAygo
Ціна автомобіля, грн..	260000	230000
Витрати палива на 100 км	15кВт	6 л
Вартість одиниці енергії	0,9 грн\кВт	26,29грн/л
Вартість проїзду 100 км в грн.	$15*0,9 = 13,5$	$26,29*6 = 157,74$
Середній проїзд автомобіля в км/рік	$100*310=31000$	$100*310=31000$
Вартість експлуатаційних витрат за 1автомобіль, грн./рік	$31000*13,5/100=4185$	$31000*157,74/100=48899$
Вартість експлуатаційних витрат за 12автомобілів, грн./рік	$4185*12=50220$	$48899*12=586788$

З таблиці 3.6 ми бачимо, що значна частина коштів йде на пальне для автомобілів. Мережа витрачає на рік приблизно 586788 грн. Також потрібно зазначити, що автомобілі можуть виходити зі строю, саме тому потрібно витрачати кошти на утримання автомобілів у справному технічному стані. Витрати на технічне обслуговування зображено в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 – Витрати на технічнеобслуговування автомобілів.

Марка автомобіля	К-сть автомобілів	Пмм\місяць грн.	Технічне обслуговування за рік, грн.	Загальні витрати, грн.
Nissan Leaf	12	100	2500	44400
Toyota Aygo	12	300	5000	103200

У таблиці 3.7 були підраховані витрати на технічнеобслуговування автомобілів, завдяки даній таблиці ми можемо порівняти витрати для мережі на обслуговування автомобілів. Також потрібно підрахувати амортизаційні відрахування котрі відображені у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 –Амортизаційні відрахування автомобілів.

Марка автомобіля	К-сть автомобілів	Амортизаційні відрахування %	Вартість авто грн.	Загальні витрати, грн.
NissanLeaf	12	20	260000	$260000 \cdot 0,2 \cdot 12 = 624000$
ToyotaAygo	12	20	230000	$230000 \cdot 0,2 \cdot 12 = 552000$

Після підрахунку амотризаційних відрахувань, що зображені у таблиці 3.8 кількість витрачених грошей на амортизацію авто ToyotaAygo менші завдяки більш низькій ціні на автомобіль.

Підрахуємо питомі поточні витрати стосовно автомобіля NissanLeaf:

$$V_{\text{Nissan}} = 50220 + 44400 + 624000 = 718620 \text{ грн.}$$

Підрахуємо загальні витрати для автомобіля NissanLeaf:

$$ЗV_{\text{Nissan}} = 260000 \times 12 + 718620 \times 5 = 6713100 \text{ грн.}$$

Для порівняння необхідно підрахувати питомі поточні витрати стосовно автомобіля ToyotaAygo:

$$V_{\text{Toyota}} = 586788 + 103200 + 552000 = 1241988 \text{ грн.}$$

Також підрахуємо й загальні витрати для автомобіля ToyotaAygo:

$$ЗВ_{Toyota} = 230000 \times 12 + 1241988 \times 5 = 8969940 \text{ грн.}$$

Отже після розрахунку загальних витрат, капітальних на придбання автомобіля, експлуатаційних, на технічне обслуговування та амортизаційних витрат ми можемо зробити висновок, що при закупівлі електрокарів мережа ресторанів “Amrit” витратить 6313100 грн, що менше на 2656840 грн. ніж при використанні бензинових автомобілів Toyota Aygo.

Висновки

Отже, у дипломній роботі було визначено поняття, сутність та стало зрозумілим навіщо так необхідне підвищення ефективності діяльності підприємства в сучасній економіці, задля можливості конкурувати з іншими підприємствами. Було розглянуто заходи та напрями підвищення функціонування підприємств.

Підприємцям, для успішного розвитку бізнесу, необхідно щоденно проводити роботу над вдосконаленням якості виробництва, зменшенням витрат на виробництво продукції, ретельно вивчати ринок та створювати для власних клієнтів інноваційні продукти, також дуже важливо підібрати якісних кадрів котрі будуть успішно виконувати все вищеперераховане. Для реалізації інноваційних ідей підприємця іноді необхідно залучати сторонні інвестиції в венчурних фондах.

У третьому розділі даної роботи було проаналізовано та оптимізовано роботу мережі ресторанів ТМ 'Amrit'. Було запропоновано ввести закупівлю електромобілів для розвитку сучасного підприємства у сфері підвищення економічної ефективності логістичних систем. На сьогоднішній день у світі бачимо збільшення ціни паливних ресурсів через їх значного скорочення. Зокрема, особливо це проявляється на розвитку логістики сучасних підприємств, через значні витрати на експлуатацію автомобіля. Подолати дані проблеми можна завдяки комплексному розвитку і впровадженню електромобілів.

Зокрема в даній роботі було проаналізовано вплив логістичної системи у ресторанній мережі "Amrit" на її прибуток. Результатом дослідження стало зменшення витрат на логістичну діяльність мережі тим самим було викликано збільшення чистого прибутку за рахунок заміни в майбутньому бензинового автомобіля Toyota Aygo на електричний Nissan Leaf.

Список використаної літератури

1. Ефективність діяльності підприємства, [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://pidruchniki.com/1931071047540/ekonomika/efektivnist_diyalnosti_pidpriyemstva;
2. Інноваційне підприємництво і венчурний бізнес [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/17910819/ekonomika/innovatsiyne_pidpriyemnitstvo_venchurniy_biznes;
3. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://buklib.net/books/37219/>
4. Методики визначення ефективності підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://buklib.net/books/37218/>
5. Звіт про фінансові результати [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://pidruchniki.com/19240701/finans/ruh_groshovih_koshtiv_pidpriyemstvi
6. Рух грошових коштів на підприємстві [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://pidruchniki.com/18421120/finans/zvit_pro_finansovi_rezultati
7. Баланс підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://pidruchniki.com/15660212/finans/balans_pidpriyemstva
8. Шингур М. В. Теоретичні засади формування інноваційної інфраструктури // Вісник Київського нац. університету ім. Т. Шевченка. Сер «Економіка». – 2003. – Вип. 66—67. – С. 29.
9. Современные инновационные структуры и коммерциализация науки ; под ред. А. А. Мазура. — [2-е изд., перераб. и доп.]. – Х. : Харьковские технологии, 2003
10. Инновационный менеджмент: Справочное пособие. Праця, зазначена на стор. 153 ; Менеджмент организации / [З. П. Румянцева (ред.), Н. А. Саломатин (ред.), Р. З. Акбердин и др.]. – М. : Инфра-М, 1997. – 432 с. ; Осецький В. Л. Праця, зазначена на стор. 122
11. Фінансова оцінка інноваційних проектів [Електронний ресурс] – режим доступу до ресурсу: https://www.br.com.ua/referats/Economical_topics/77357-1.html
12. Бум зелених машин: 10 головних перемог електромобілів в Україні / Стефан Благовинський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2019/01/16/644266/>

13. Auto 24. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://auto.24tv.ua/stalo_vidomo_skilky_u_sviti_elektromobiliv_d_e_vony_naibilsh_poshiyreni_ta_yaki_modeli_naipopuliarnishi_n11150
14. Статистика електромобілів в Україні від МВС [Електронний ресурс] / Р. Іванович. – Режим доступу: <http://www.electrocars.club/2017/05/05/>
15. Вплив людського капіталу та інноваційно-інвестиційних показників на еколого-економічну ефективність національних економік [Текст] / О.В. Кубатко, В.О. Ковач, П.А. Денисенко, В.М. Ігнатченко // *Механізм регулювання економіки*. - 2018. - № 3. - С. 19-29. - doi.org/10.21272/mer.2018.80.06.
16. Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378 с. (<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315>)
17. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с
18. Ковальов Б. Л. Науково-теоретичні підходи до аналізу дефініційної основи сталого способу життя. *Механізм регулювання економіки*. 2010. № 2. С. 151–159.
19. Ковальов Б. Л. Стратегія сталого розвитку: історична ретроспектива. *Механізм регулювання економіки*. 2009. Т. 1, № 4. С. 192–197. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3513>
20. Кубатко О. В. Екологічні інновації як джерело флуктуацій енергоефективного розвитку національної економіки / О. В. Кубатко // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. - 2016. - № 4. - С. 365-376. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2016_4_32
21. Макаренко, І. О., Бондар, А. В., Гончаренко, О. С., Єльнікова, Ю. В., Євдокимова, А. В., Жиглей, І. В., ... Кучер, С. В. (2020). *Корпоративна соціально-екологічна відповідальність та партнерство стейкхолдерів задля сталого розвитку*.
22. Маценко О. М., Маценко О. І., Кальченко С. О. Соціо-еколого-економічні індикатори сталого водокористування. *Механізм регулювання економіки*. 2016. № 3. С. 19–30. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/49530>
23. Маценко О. М., Овчаренко Д. М. Економічні засади підвищення контролю якості енергоресурсів промислових підприємств. *Механізм регулювання економіки*. 2013. № 3. С. 71–79. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/37630>
24. Маценко О. М., Німко С. І., Овчаренко Д. М. Методичні засади оцінки еколого-економічної ефективності функціонування малих гідроелектростанцій. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2013. № 4. С. 26-34. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/35024>
25. Маценко О. М., Шапочка Ю. М. Економіко-правові аспекти відшкодування економічного збитку. *Механізм регулювання економіки*.

2011. № 1. С. 242–248. URL:
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/24558>
26. Мельник О. І., Маценко О. М., Пронікова Ж. С. Наукові підходи до удосконалення мотивації екологічно спрямованої діяльності. *Механізм регулювання економіки*. 2012. №3. С. 58–65. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34234>
27. Мельник Л.Г., Потравный И.М., Сотник И.Н. Анализ методических подходов к формированию показателей эффективности ресурсопользования. *Экологическое право*. 2009. № 4. С. 18–25.
28. Мельник Л. Г., Авдасев В. Н., Ковалев Б. Л. Информационный вектор социально-экономического развития: ретроспективный анализ. *Социально-экономические проблемы информационного общества: монография* / под ред. д-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук М. В. Брюханова. Сумы : ИТД «Университетская книга», 2010. Вып. 2. С. 776–791.
29. Мельник Л.Г. “Зелена” енергетика як провідна ланка “зеленої” економіки: досвід Європейського Союзу / Л.Г. Мельник, О.І. Карінцева, І.Б. Дегтярьова // Енергоефективність та енергозбереження: економічний, техніко-технологічний та екологічний аспекти: колективна монографія / за заг. ред. П.М. Макаренка, О.В. Калініченка, В.І. Аранчій. - Полтава: ПП "Астра", 2019. - С. 85-91. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74057>
30. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. доктора экон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : Університетська книга, 2016. – 368 <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80197>
31. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>
32. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Л. Г. Мельник, Б. Л. Ковальов, Ю. М. Завдов'єва та ін.; за ред. Л. Г. Мельника та Б. Л. Ковальова. – Суми : СумДУ, 2020. – 180с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>
33. Розвиток виробничого потенціалу машинобудівних підприємств в умовах нестабільного ринкового середовища [Текст] / О.В. Кубатко, В.Л. Акуленко, А.А. Іскаков ; За наук. ред. Л.Г. Мельника // Механізм регулювання економіки. - 2015. - № 3. - С. 15-22.
34. Сабадаш В. В. Енергетична безпека України: конфліктність геополітичного вибору. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 2. С. 52–59. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/24474>
35. Сабадаш В. В., Давиденко І. В., Бабій Т. В. Конкуренція за ресурси й економічні конфлікти у глобальному бізнес-середовищі: рушійні сили,

- безпека, інституційно-ресурсний концепт врегулювання. *Механізм регулювання економіки*. 2017. № 4. С. 128–147.
36. Сабадаш В. В. Дослідження впливу енергоресурсних чинників на економічну безпеку. *Механізм регулювання економіки*. 2009. №2. С. 11–18. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3360>
37. Сабадаш В. В. Тенденції сучасної ресурсної політики у забезпеченні еколого-економічної безпеки. *Механізм регулювання економіки*. 2007. №2. С. 50–59. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3130>
38. Сотник І.Н., Могиленець Т.В. Аналіз підходів до економічної оцінки екосистемних послуг. *Механізм регулювання економіки*. 2011. Вип. 2. С. 152–158.
39. Сотник І.М. Формування самовідтворювального еколого-економічного механізму управління ресурсозбереженням. *Вісник СумДУ. Серія Економіка*. 2011. № 1. С. 5–13.
40. Сотник І.М. Тенденції та проблеми управління дематеріалізацією виробництва і споживання. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8. С. 62–67.
41. Сотник І.М., Мазін Ю.О. Управління розвитком ринку ресурсозбереження в Україні: проблеми і перспективи. *Сталий розвиток економіки*. 2011. № 1. С. 3–8.
42. Сотник І.М. Про макроекономічні наслідки ресурсозбереження. *Економіка України*. 2009. № 10. С. 27–35.
43. Сотник, І. М., Сотник, М. І., Мазін, Ю. О., Чорток, Ю. В., Коблянська, І. І., Горобченко, Д. В., ... Вороненко, В. І. (2017). *Еколого-економічні механізми реалізації потенціалу енерго-та ресурсозбереження національної економіки*. Сумський державний університет
44. Тарановський В. І., Ковальов Б. Л., Портянко А.Г. Науково-методичні підходи до визначення дефініції «екотуризм». *Механізм регулювання економіки*. 2014. № 2. С. 30–37. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/38650>
45. Харченко М.О. Ефективність використання лізингу в сучасних умовах [Текст] / О.І. Карінцева, М.О. Харченко, С.О. Кальченко // *Механізм регулювання економіки*. - 2016. - № 3. - С. 97-106. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/4959>
46. Харченко М.О. Управління витратами у системі стратегій "контролю" та "ризиків" суб'єкта господарювання [Текст] / О.І. Карінцева, М.О. Харченко, С.В. Тарасенко // *Механізм регулювання економіки*. – 2016. – № 4. – С. 1-12. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66359>
47. Харченко М.О., Карінцева О.І., Панченко А.А. Теоретичні підходи до визначення поняття “структура національної економіки” // *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2017. № 3. С. 146--154. https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2020/03/04/3_2017.pdf

48. Харченко М.О., Тарасенко С.В., Дяченко А.В., Юрко Р.Ю. Особливості розвитку ринків в 21 сторіччі: тенденції світу та України // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2017. № 4. С. 115-120. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/6837510.21272/1817-9215.2017.4-19>
49. Харченко М. О. Передумови формування інноваційної економіки [Текст] / М. О. Харченко, В.В. Гаврилова // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів, аспірантів і молодих, присвяченої 80-річчю від дня народження професора Олега Балацького, м. Суми, 21-25 квітня 2017 р. / за заг. ред.: Т.А. Васильєвої, Г.О. Швіндіної. – Суми: СумДУ, 2017. – С. 73-75. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/64313>
50. Харченко М. О. Управління витратами як спосіб оптимізації виробництва [Текст] / М. О. Харченко, О.Ю. Семенко // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів, аспірантів і молодих, присвяченої 80-річчю від дня народження професора Олега Балацького, м. Суми, 21-25 квітня 2017 р. / за заг. ред.: Т.А. Васильєвої, Г.О. Швіндіної. – Суми: СумДУ, 2017. – С. 75-76. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/6430>
51. Харченко М.О., Карінцева О.І., Кальченко С.О. Науково-методичні засади використання лізингу як способу формування капіталу в підприємстві // Економічні проблеми сталого розвитку [Текст]: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених "Економічні проблеми сталого розвитку", присвяченої пам'яті професора Олега Балацького (м. Суми, 23–27 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Т.А. Васильєвої, Г.О. Швіндіної. - Суми: СумДУ, 2018 – Ст. 29-32 <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/70420>
52. Чортюк, Ю. В., Чортюк, Ю. В., Гончаренко, О. С., Гончаренко, А. С., Мельник, Л. Г., & Мельник, Л. Г. (2013). *Забезпечення сталого розвитку регіону на основі дематеріалізації діяльності регіональних логістичних центрів.*
53. Шевцова С.В., Ковальов Б.Л. Науково-методичні підходи до формування сталого способу життя. *Механізм регулювання економіки.* 2011. № 1. С. 230–234.
54. Шкарупа, О.В. Бізнес-планування "зеленого" зростання економіки регіону як чинник екологічної модернізації соціально-економічних систем / О.В. Шкарупа // Механізм регулювання економіки. - 2016. - № 3. - С. 9-18. 39.
55. Шкарупа, О.В. Мотиваційні механізми екологічної модернізації соціально-економічних систем / О.В. Шкарупа // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу: збірник тез доповідей X Міжнародної науково-практичної конференції, 29 вересня - 1 жовтня 2016 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. – Суми: Ткачов О.О., 2016. – С. 242-243.

- 56.Шкарупа, О.В. Організаційно-економічний механізм реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств : звіт про НДР (заключний) / Кер. Л.М. Таранюк. - Суми : СумДУ, 2016. - 82 с.
- 57.Шкарупа, О.В. Методологічні засади державного регулювання екологічної модернізації національної економіки [Текст]: дисертація ... д-ра екон. наук, спец.: 08.00.03 - економіка та управління національним господарством / О.В. Шкарупа; наук. консультант Л.Г. Мельник. - Суми: СумДУ, 2018. - 485 с.
- 58.Экономика и бизнес: учебник / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, д.э.н., доц. А. И. Каринцевой. – Сумы : Университетская книга, 2018. – 608 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80201>
- 59.Экономика развития: учебное пособие / под ред. д-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук А. Вик. Кубатко. Сумы : «Университетская книга», 2017. 352 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80184/1/%d0%adkonomyka_razvytyia.pdf
- 60.Dehtyarova, I. B.; Kubatko, O. V. (2013) Green economy and sustainable development:the vision of economists. Mechanism of Economic Regulation, N. 2, p. 106-112
- 61.Karintseva O.I. Scientific and methodological approach to the evaluation of the potential of types of economic activities // Економіка і регіон. 2018. № 1 (68). С. 110-117. <http://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/1022/855>
- 62.Karintseva O.I. Theoretical base of Ukrainian economic structure // Механізм регулювання економіки. 2017. № 4. С. 183-191. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68721>
- 63.Karintseva O., Hens, L., Shkarupa O., Kharchenko M. Integral assessment of national economy sustainable development // International Journal of Environmental Technology and Management, 2018 Vol.21No.5/6, pp.306 – 318. <https://dx.doi.org/10.1504/IJETM.2018.100588>
- 64.Karintseva O. I., Dyachenko A. V., Tarasenko S. V., Kharchenko M. O. Prerequisites for the industrial policy formation of the country in conditions of transition to the sixth technology revolution [Internet source] // Economic Processes Management: International Scientific E-Journal. - 2018. - № 4. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/77646>
- 65.Kharchenko M., Kozlova D. The Importance of Cost Classification as a Main Process of Cost Accounting // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених імені професора Балацького О. Ф. "Економічні проблеми сталого розвитку" / за заг. ред.: Т.А. Васильєвої, О.В. Шкарупи – Суми: Сумський державний університет, 2019. – С.183-184 <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/75222>
- 66.Kharchenko M., Kovalov Y., Solovyova M. Management of investment attractiveness of the enterprise // STABICONsystems – 2018: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (26 – 28 квітня 2018 р., м. Суми). Ст. 115-117

67. Kubatko O.V., Tolok T. S., Edefejimue H. O., Almashaqbeh Ismail Y. A., Investments in Renewable Energy for Smart Grid Technology Development. *Механізм регулювання економіки*. – 2019. - № 2. – С. 97 - 105 http://mer.fem.sumdu.edu.ua/index.php?cmd=view_article&article_id=562&issue_id=41
68. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O., Kharchenko M. Economic and Social Challenges of Disruptive Technologies in Conditions of Industries 4.0 and 5.0: the EU Experience [Текст] // *Механізм регулювання економіки*. - 2019. - №4. - С. 32-42.
69. Melnyk L., Kubatko O. The impact of green-innovations on environmental quality and energy resource consumption/ *International economic relations and sustainable development : monograph. / edited by Dr. Of Economics, Prof. O. Prokopenko, Ph.D in Economics T. Kurbatova. – Ruda Śląska : Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium, 2017. – 272 p*
70. Shkarupa O.V., Kharchenko M.O. Integrated assessment of environmental costs of national economy: A case study // *International Journal of Ecological Economics and Statistics* Volume 38, Issue 3, 2017, Pages 43-50. <http://ceser.in/ceserp/index.php/ijees/article/view/4965>
71. Shkarupa O., Karintseva A., Kharchenko M. Economic Restructuring of Ukraine National Economy on the Base of EU Experience // *Reducing Inequalities Towards Sustainable Development Goals: Multilevel Approach / Edited by Medani P. Bhandari and Shvindina Hanna. River Publishers, 2019. 298 p. P. 161-184.* <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/78918>
72. Shkarupa O.V., Karintseva O.I., Zhukova T.A. Ecological modernization of the transport system in Sumy for green growth of economics // *International Journal of Ecology and Development* Volume 32, Issue 3, 2017, Pages 75-85.